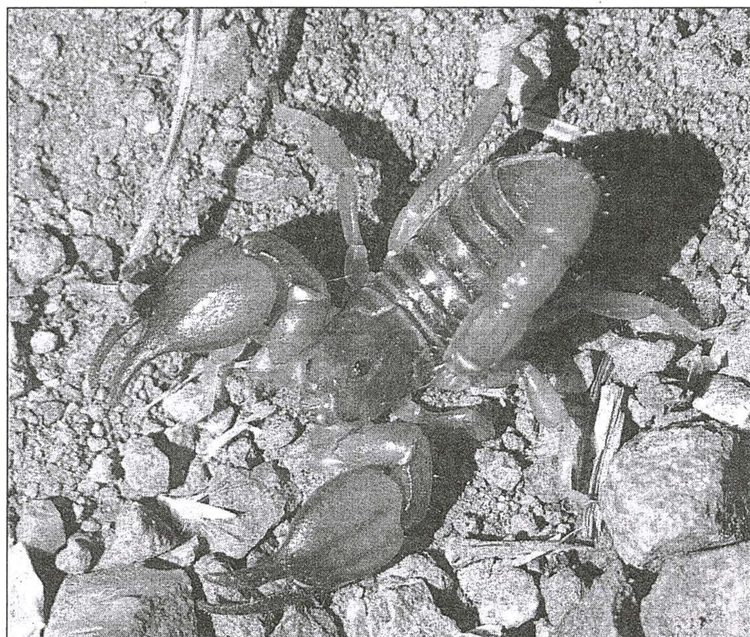
NATUURDAGBOEK

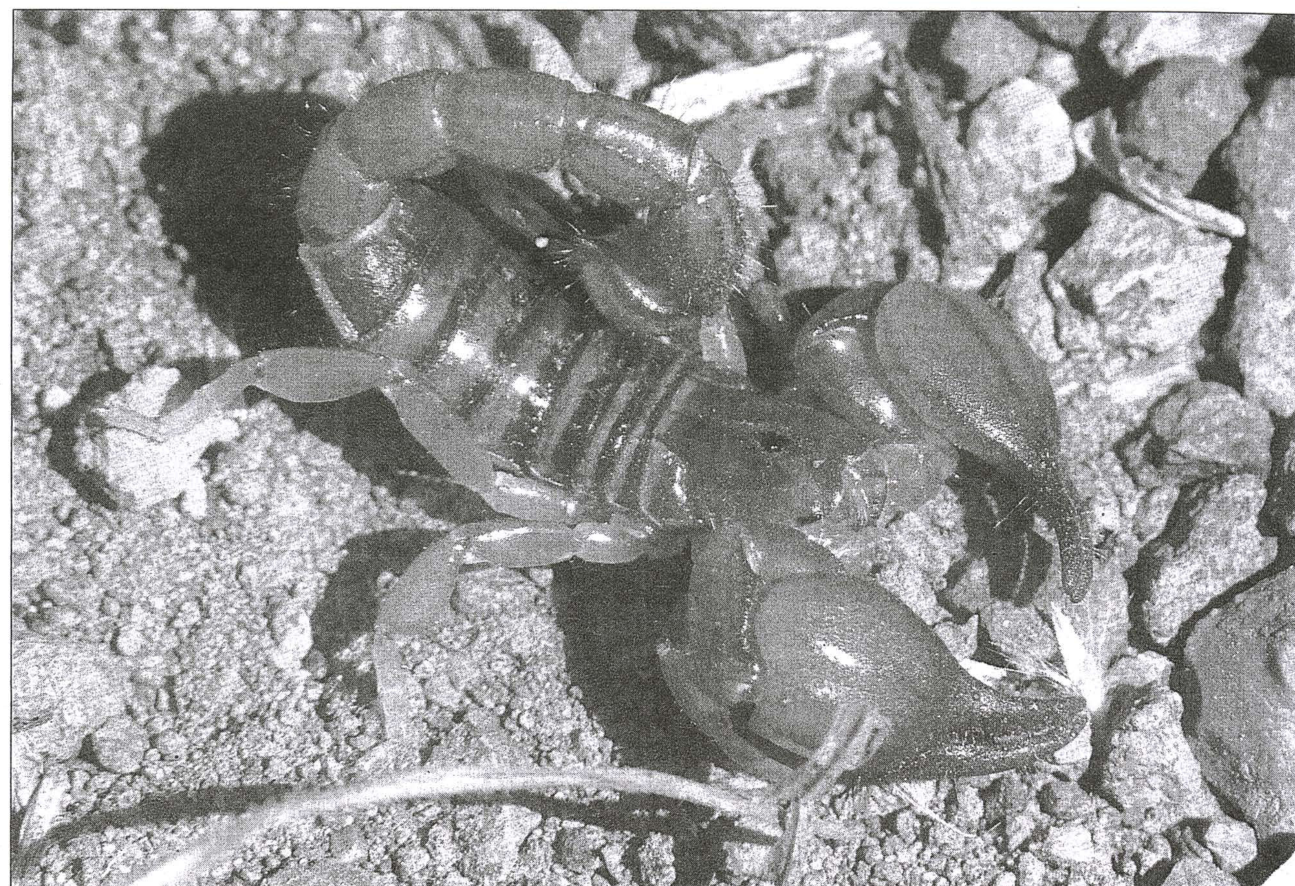
Kriebelbeesten

Een zwarte schorpioen met op de kop de lichtgevoelige organen.
FOTO MICHELLE DA COSTA GOMEZ

Tijdens omzwervingen in de natuur kom je wel eens dieren tegen die meer dan 4 poten hebben. Soms vliegend, soms kruipend en soms zitten ze zo angstvallig stil dat je niet weet wat je ervan kan verwachten. Die kriebelende kruipers, die in onze mondi te vinden zijn, zijn nog lang niet allemaal gedetermineerd. Het is soms ongeveer terug te herleiden tot welke familie ze zouden kunnen horen, maar daar is vaak ook alles mee gezegd. Van een aantal is wel te herleiden wat voor benaming ze hebben gekregen van de mens. Dus introduceren we twee uitersten: een die weerstand oproept en een die tedere gevoelens opwekt; de schorpioen en het lieveheersbeestje.

TEKST MICHELLE DA COSTA GOMEZ EN LEON PORS

Voelt de schorpioen zich bedreigd, dan zal het dier steken met de angel op de staart. Productie van dit gif kost echter behoorlijk veel energie, iets dat de dieren niet in overmaat hebben op eiland als Curaçao waar overleven een hele klus is. De dieren zullen dan ook niet zomaar steken. FOTO LEON PORS

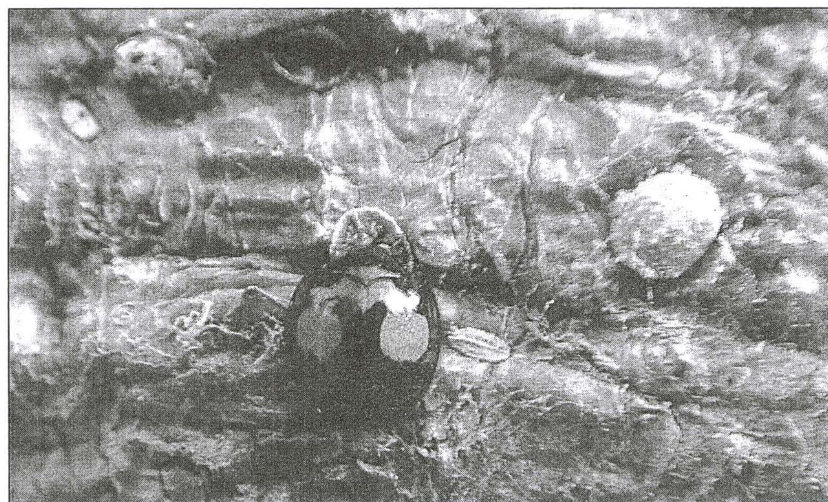
De zwarte schorpioen - skorpion pretu

(Diplocentrus hasethi)

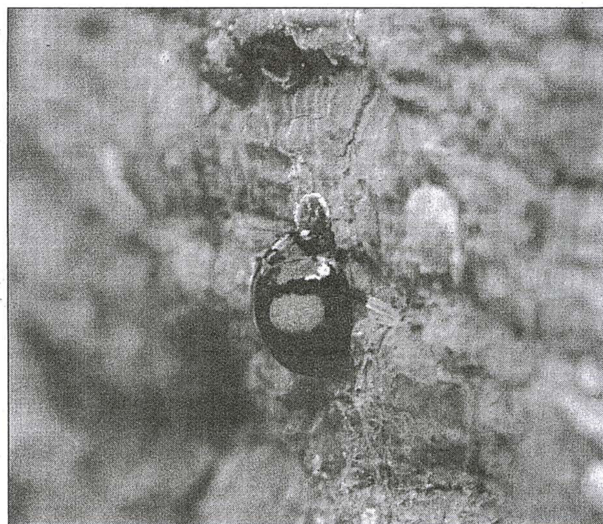
Schorpioenen worden gevreesd, en helemaal als je de naam zwarte schorpioen noemt. De 'zwarte' schorpioen van ons eiland is in wezen eigenlijk helemaal niet zwart. De dieren zijn wel donkerder van kleur dan de gele schorpioenen die ook op het eiland voorkomen en hebben vaak donkere strepen over het lijf heen. De twee soorten op ons eiland zijn heel simpel uit elkaar te houden door goed te kijken naar de twee scharen die de dieren hebben. Zijn deze scharen rond en dik (ze zien er dan uit als knuistjes), dan gaat het om een zwarte schorpioen. Zijn de scharen slank en lang dan gaat het om de gele schorpioen.

Schorpioenen behoren tot de geleedpotigen en zijn gerelateerd aan de spinnen. De dieren hebben 8 poten waarvan de voorste twee zijn ontwikkeld tot de befaamde scharen. Daarnaast hebben de dieren een exoskelet van chitine dat de 'moes' van het lichaam bij elkaar houdt aangezien de dieren geen skelet hebben. Dit harde pantser beschermt de weke delen en zorgt er tegelijkertijd voor dat schorpioenen in een grote variatie aan omstandigheden kunnen leven. Ze overleven dan ook in omgevingen als oerwouden, maar net zo goed in woestijnen met zeer droge en hete omstandigheden. Om in dit soort moeilijke gebieden te kunnen overleven hebben schorpioenen naast de lichamelijke aanpassingen ook verschillende aanpassingen in het gedrag. Zo verstoppen de dieren zich onder stenen en rotsblokken waar ze een kuil onder graven, en de schaduw ze beschermt tegen de hete zonnestralen. Ook kunnen ze het metabolisme van hun lichaam zodanig vertragen dat ze nauwelijks voedsel nodig hebben om te overleven. Er zijn gevallen bekend van schorpioenensoorten die op 1 insect per jaar kunnen overleven en de rest van het jaar gewoon niet bewegen. Insecten vormen de voornaamste voedselbron voor schorpioenen. Ook op Curaçao. De dieren leven ook op ons eiland onder stenen, maar zijn ook te vinden tussen dode bladeren op de grond. Daar delen ze het leefgebied met allerlei insecten als kleine kakkerlakjes, pissebedden en andere soorten. Het is echter niet bekend waar het totale menu van de schorpioenen uit bestaat omdat daar simpelweg nooit onderzoek naar is gedaan. Er is überhaupt weinig bekend over de schorpioenensoorten op ons eiland. We weten niet precies hoe de dieren leven, of ze ook in 'droogteslaap' gaan, wat de rituelen zijn voor partnerselectie. We weten alleen dat de dieren heel goede moeders zijn. De vrouwtjes dragen namelijk eerst de eitjes bij zich om vervolgens als de jongen uit het ei kruipen, deze tot de eerste paar vervellingen voldaan zijn, op haar rug mee te dragen.

Schorpioenen hebben organen op de kop, de zwarte stippen op de kop, die gevoelig zijn voor licht. Daarmee kan het dier licht en schaduw onderscheiden. De prooi lokaliseren ze door trillingen op te vangen die de prooidieren produceren en door het verschil in lichtintensiteit. De steek van de schorpioen op ons eiland is een beetje vergelijkbaar met de steek van de maribomba of papierwesp. Ben je daarvoor allergisch dan kun je een flinke allergische reactie krijgen en moet je ook direct naar de dokter. Heb je geen allergieën dan kun je wel koorts krijgen van de steek. De plek waar je bent gestoken wordt rood wordt en zwelt op en dat kan enkele dagen aanhouden. Meestal zijn de ziektesymptomen met een dag weer weg.

De cactus ladybird is verzot op schildluizen. Op deze foto zie je op de bast van de bonchi kabaiboom aan de rechterzijde een levende schildluis zitten. Het lieveheersbeestje is zelf een schildluis aan het leegzuigen nadat het eerst de harde schaal heeft verwijderd.
FOTO MICHELLE DA COSTA GOMEZ

De cactus ladybird of two-stabbed cactus ladybird is op zich opvallend van kleur, maar valt door de afmeting nauwelijks op.
FOTO MICHELLE DA COSTA GOMEZ

Cactuslieveheersbeestje - cactus ladybird

(Chilocorus cacti)

Curaçao kent verschillende lieveheersbeestjes, alhoewel de meeste mensen ze niet echt kennen. Op de een of andere manier is de reactie op het spotten van een ladybird of lieveheersbeestje altijd goed voor een reactie met open mond en grote verbazing. Er zijn egaal groene lieveheersbeestjes, egaal oranje, maar er zijn er ook met stippen. Zoals de cactus ladybird of two-stabbed cactus ladybird. Geen gekke naam, als je de foto goed bekijkt. De zwarte, ongeveer 4 millimeter lange, insecten, hebben twee opvallende, ronde, bloedrode stippen. Op beide dekvleugels zit er één.

Het lieveheersbeestje op de foto is gefotografeerd op een monumentale bonchi kabaiboom (*Erythrina velutina*). Pas na nader bekijken van de foto's op de computer werd ons duidelijk dat het diertje in kwestie aan het eten was, van een ander insect, dat bekendstaat als een schildluis. Deze schildluizen, een zacht lijf met daaroverheen een harde schaal of schild dat het dier moet beschermen tegen uitdroging en tegen predatoren, kunnen een behoorlijke plaag vormen. Zodanig zelfs dat hele tuinkwekerijen en zelfs landbouwgronden te kampen hebben met overlast van deze insecten. En dan worden er dit soort lieveheersbeestjes ingezet om de plagen in toom te houden.

Ook cactussen hebben schildluis en de meest bekende is wel de cochenilleluis. Deze luis werd in het verleden op Curaçao gekweekt op de Nopalcactussen, een soort bladcactus met heel weinig stekels. De luizen werden verzameld, gedroogd en vermalen en dit goedje werd verwerkt tot de zeer bekende karmijnrode kleurstof die ook nu nog wordt verwerkt in verschillende producten waaronder voedsel. Er zijn overigens ook andere schildluissoorten die ook op cactussen zitten, en deze hele groep staat dan ook op het menu van het cactuslieveheersbeestje. Naast andere schildluizen die op de bonchi kabai zitten.

Lieveheersbeestjes zijn, ondanks de lieftallige naam, rovers. Het zijn predatoren die dierlijk voedsel op hun menu hebben staan en ook actief jagen. En dat is de reden waarom verschillende landen op grote schaal (inheemse en uitheemse) lieveheersbeestjes inzetten om zich te ontdoen van insectenplagen die de oogst in gevaar kunnen brengen.

Het cactuslieveheersbeestje komt voor van Noord-Amerika tot het noordelijke deel van Zuid-Amerika en als zodanig is het dus niet vreemd dat het dier ook op ons eiland voorkomt, al zul je je ogen goed open moeten houden om het te zien.

Lieveheersbeestjes hebben een levenscyclus die bestaat uit een fase waarin ze in het ei zitten, een fase die ze als larve door het leven gaan, een popfase waarin ze transformeren tot het lieveheersbeestje en de fase van volwassenheid. Zelf staan de dieren nauwelijks op het menu van predatoren als vogels of hagedissen aangezien de insecten heel vies schijnen te smaken.

Informatie

Cursus Geologie
Komende woensdag gaat de cursus Geologie van Curaçao van start. In 5 theoriesessies en een excursie gaan we niet alleen in op geologie in het algemeen, maar ook op de specifieke geologische ontwikkeling van het Caribisch gebied en Curaçao en de verschillende gesteentetypen die hier te vinden zijn.
Meer informatie en inschrijven:
www.curassavica.net/cursus-geologie-van-curacao-voor-beginners/

Natuurwandelingen
- **Donderdag 18 februari:** Malpais vanaf 16.30 uur
- **Donderdag 25 februari:** Saliña St. Michiel vanaf 16.30 uur
- **Zaterdag 5 maart:** Bird Watching Malpais vanaf 16.00 uur
- **Maandag 7 maart:** Bird Watching Malpais vanaf 16.00 uur

Inschrijven via: www.curacaofootprint.org of info@curacaofootprint.org

Facebookpagina's
Voor updates over activiteiten, evenementen, natuurinformatie of artikelen kunt u de volgende Facebookpagina's volgen:
- Caribbean Footprint
- Curaçao Footprint Foundation
- Bird Watching Curaçao